

Արեւելեան

Փող

Լրագրոյս շրջանը 150 օրինակ է :
Ամսօրը շրջանի գինն է կանխիկ Պօլսոյ
համար 5 արծաթ մէճիտ : Իսկ դաւա-
ռաց համար ճանապարհի ծախքը մեր
վրայ լինելով 4 արծաթ մէճիտ :
Կէս շրջանի գինն է՝ նոյնպէս կանխիկ
2 արծաթ մէճիտ :
Մէկ օրինակը 20 փարայ է :

Մանուգմանց տողն առաջին անգամի
համար 2 զրշ. երկրորդ անգամի համար
1 զրշ. և ուրիշ անգամներու համար
մասնաւոր սակարկութիւն կը լինի :

Որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
առ Տնօրէն-Խմբագիրն Կ. Պօլսոյ Գիւլի-
ճի խանի վարի յարկ թիւ 26 Արեւել-
եան փողոյ տպագրատունը :

ՇՐՋԱՆ Ա.

1873 ԱՊՐԻԼ 24 ԵՐԵՒՆԱԲԹԻ

ԹԻԻ 10

Ա.ԶԳԱՅԻՆ

ՄԱՌՈՅՈՒՄԸ ՀԱՅԵՐ

ԿԱՄ

ԱՂԹԱՄԱՐԱՅ ԹԵՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԵ

Արեւելեան փողոյ նպատակն լինե-
լով Ազգի ներքին կենաց հետազոտու-
թեան և ըստ այնմ նորա ուղղութեան
պիտոյից վերայ խօսիլ. հարկ կ'ըզգայ
մերթ ընդ մերթ գաւառացի կամ լաւ
ևս է ըսել մոռցուած հայոց կենցաղոյն
նկարագրութիւնն ու պատմութիւնը
ընել, որ ոչ նուազ հետաքրքրական
է և սրտաշարժ, մանաւանդ Աղթա-
մարցոյց կենցաղն ու վիճակը, որ ար-
դարեւ հիանալի է :

Սկսինք ուրեմն :

Աղթամարայ թեմերն՝ Հայոց ձոր,
Ուշուռնիք, Մօկք, Շատախ, Տէհ, Ու-
ղիմ, Վասպուրական նահանգի հարա-
ւային գաւառներն են, ուր քրտախա-
ռըն կը բնակին՝ տակաւին կենդանի
մնացած Հայերու մնացորդք :

Մօկայի և Շատախից Հայերն՝ ընդ-
հանրապէս խորագէտ, սրամիտ, ճար-
տարբան, սնդակաղմ, վայելչաբէմ,
կորովի և անվնէր են, իսկ կանայք՝
աւնայի, հուժկու, գեղատեսիլ և աշ-
խատասէր :

Եթէ միանգամ ըէ ոք ասոնց խաշ-
նարած երկրորդականաց աղոյ ինքնա-
նատեղծ հրաշալի մեղեդին. և այն
սափորը ուսին վերայ դրած այն ջրկիր
աղջկան երգած շարականի իմաստն ու
եղանակն, անհնար է որ չ'ըզգածուի,
և յալիչտակիչ զօրութենէ մը թիւթ-
ուելով չմոռնայ օտար բանաստեղծ
Շիլլէրի, Կէօթէի, և Լամարթինի ա-
նուններն :

Եւ արդարեւ ներկայ դարուս մէջ
մեր արուեստագործ բանաստեղծք ա-
ւարկան այնչափ կ'արուեստացնեն, որ
բանաստեղծութիւնը բոլորովին ար-

ուեստ կը դառնայ, հետեւապէս իւր
բնական կարողն կ'ստեղծելով բոլորովին
անթափանձ կը մնայ : Սակայն այս բը-
նածիր բանաստեղծները, անարուեստ
և անկեղծ զգացմամբ բնութենէն կառ-
նեն իրենց աւարկայն և ներգաշնա-
կութիւնը, ուստի և առաւել զօրաւոր
ներգործութիւն կրնան ունենալ :

Այս Հայ ազատ բանաստեղծներու
երգոց ներգաշնակութեան եղանակն
ընդհանրապէս բարձրագոյն, երկարա-
շունջ և խիղախառ է, ատենք իրենց
բանաստեղծութեան նիւթն և եղանա-
կի ոճն զիրենք շրջապատող բնական
դրոյց աղբեղութենէն կառնեն, օրի-
նակի համար, ահաւոր լեռներէ, ան-
դընդախոր ձորերէ, բիւրաւոր աղ-
բիւրներէ, ամենուրեք ծաղկալից, ա-
մենուրեք հովասուն վայրերէ, և ի
հարկէ ասոնց մտաւոր և ֆիզիկական
կազմակերպութիւնն ալ ըստ այնմ կը
զարգանան : Նահապետական կենցաղ,
սրբութիւն, մաքրութիւն յամենայնի
լի ու լի է իրենց ընտանեկան կենաց
մէջ :

Չմոռնանք ըսել թէ ընդհանրապէս
Քրդաց երգերն ալ Հայք կը հեղինա-
կեն, և ասոնց հետ ի միասին կեր-
պեն : Եթէ մէկը ուշադրութիւն ըն-
ծայէ անոնց խաղերու եղանակին, ին-
քզինքն ազատ լեռներու և հովիտնե-
րու մէջ կը կարծէ : Դեռ Եւրոպական
երգոց ներգաշնակութիւնը՝ յաւէտ ել-
ևէջներով սեթեւեթեալ, մինակ սենե-
կի մի մէջ յօրինուած և սենեկի հա-
մար երգուած կը կարծուի, ինչպէս
և է :

Սոյն մոռցուած հայերու բանաս-
տեղծական յատկութենէն յե-
տոյ նշանաւոր է իրենց յոխորտահնչիւն
արտասանութիւնը, բառերու առա-
կան կրճատմունքն և փոփոխումներն,
խօսքերու ճարտար դարձուածքներն,
իմաստալից աւածներն, (նէալ) հընա-
ւանդ վէպերն, ասոնք (կատակ) օրհ-

ներքի և անէծքի զարմանալի ոճերն,
ասիէ զատ հազարաւոր արմատական
բառեր, որք տակաւին անծանօթ են
մեր բառգրոց, և որոնք ոչ նուազ
նիւթ կրնան մատակարարել մեր պա-
կաս գրականութիւնը ամբողջացնելու :
Սոյն մոռցուած Հայոց գիւլաւոր
յատկութիւններէն մինն ալ բազմա-
տեսակ պարերու, շինաշարժութեան,
գոտեմարտութեան և վահանակուի
մէջ ունցած նշանաւոր յաջողակութիւ-
նն է :

(Շարունակել)

ԳԱՀԱՎԷԺ ՈՐՈՇՈՒՄ ՄԸ

4. Գատին շարունակութիւնը փա-
նոսեան էֆ. ի աննպատակ ըլլալէ դատ թե-
րեւս Ազապեան վարժարանի աշակերտու-
հիք դատական տեսանկերու առջեւ հար-
ցաքննութեան ենթարկուելին, որով մեր
ազգային օրիորդաց եւ աղջկանց վարժա-
րաններուն բարոյապէս մահացումը եղած
ըլլար եւ :

Այս տեսակ ենթադրական պարագայ
մը փոխանորդի մը անհաւատարմութիւնը
չի կրնար արդարացնել, որովհետեւ խըն-
դիլը միայն փոխանորդին ըրած գործողու-
թեան վրայ է. կատարուած իրողութիւն
մը ենթադրական պատճառով չի կրնար
արդարանալ : Յսնձնածողովը այսու նը-
կատմամբ հակասութեան մէջ կը գտնուի,
քանի որ Ազապեանի խնդիրը յիշելով մէկ
կողմէ անոր ծանրակշիւթիւնը կը խոստո-
վանի, եւ անուղղապէս կը դատաւարոյ
զփանոսեան էֆ. և միւս կողմէ այս խընդ-
րոյն երեւան ելլելէն խաշելով զՕգոսէն էֆ.
արդարացնել կը ջանայ, եւ մինչև իսկ կը
համարձակի ըսել թէ և մեր ազգային օրի-
որդաց և աղջկանց վարժարաններուն բա-
րոյապէս մահացումը եղած պիտի ըլլար,
որով նաեւ դատաւարտած կըլլայ զՕգոսէն
էֆ. անոր անհաւատարմութեան վճիռը
ծանրակշիւթիւնը մը զոհեւրու պարտաւոր-
եալ ըլլալը խոստովանելով :

Մինչդեռ յանձնածողովը Ազապեանի

խնդրոյն երեւան ելլելէն սոսկումով մը
« մեր ազգային օրիորդաց և աղջկանց վար-
ժարաններուն բարոյապէս մահացում մը
կը նկատէ » թո՛ղ ներուի մեզ հարցնել իրեն
թէ յիշեալ վարժարանի աշակերտուհեաց՝
մօտերս տուած փառաւոր քօնսէրովն՝ թա-
տերարեմի (*) վրայ երեւանէն և զանազան
ազգերէ ներկայացեալ անձանց հաճելի ըզ-
բօսանք մը ընծայելին , արդեօք դատի
ելլել նուա՞զ և բարոյապէս մահացում մը
կը նկատէ մեր ազգային օրիորդաց և աղջ-
կանց վարժարաններուն :

Թաղական խորհուրդն զՕգոստէնէ Գ. իւր
փոխանորդական պաշտօնին անհաւատա-
րիմ կանուանէ . յանձնաժողովն փոխանակ
խնդրոյն այս կէտը ուղարկութեան առնե-
լու և իւր որոշումը այս կէտին վրայ միայն
հիմնելու , երեւակայական կարծիքներով
կը պաշարուի , և կը վարանի խնդրոյն բուն
ոգուոյն վրայ որոշում մը տալ : Արդէն խըն-
դիրը շատ պարզ է . այն է Օգոստէնէ Գ. ի
ի նպատակով ստանալով ըրած անպա-
տիւ հաշտութիւնը , ուսկից անհաւատա-
րաւին հրատարակութիւնը ծագած է . այս
խակ է ինքրոյն ձեռնարկած Կէրք : — Իրա-
ւախոհութիւնը երկու կողման զոչողու-
թեամբ կը լլայ , իսկ հաշտութիւնը միայն
մէկ կողմին իրաւունքներն հակառակ կող-
մին զոչելով , ինչպէս ըրած է Օգոստէնէ Գ.
այն խնդրոյն մէջ : Չարմանալի է որ Թաղ-
խորհրդոյ իրաւունքները հակառակ կողմին
զոչող փոխանորդի մը անհաւատարմութիւ-
նը արդարացնելու փոյթ տարուած է յանձ-
նաժողովոյ կողմանէ , մինչդեռ եղելու-
թիւնը՝ հակառակ յանձնաժողովոյ ըրած
ջանքերուն , յայտնի գործ մ'է անհաւատա-
րութեան :

Յանձնաժողովն իր որոշումը տալէ ե-
տեւ կը յաւելու թէ « թէ և Թաղ . Խորհրդ-
ոյ կողմէ ներկայ գտնուող խորհրդականը
բողքեց սոյն նկատուած վեճի և որոշման դէմ ,
սակայն այսու ամենայնիւ մասնաժողովն
իր որոշումը որոշման ճանչեց առանց լու-
րու . . . և » :

Տեղեկագրին այս վերջին պարբերու-
թիւնն ալ ըստ ինքեան հակասութիւն մ'է :
Նախ թէ՛ անոր համար որ որոշում բառին
հետ նկատուած վեճի բառն ալ կը կրէ , որպէս
թէ այս երկու բառերը համանիշ եղած ըլ-
լան , յորմէ յայտնուէս կը հետեւի թէ
յանձնաժողովն իր տուած որոշման՝ որոշման
մը ըլլալուն վստահ չէ , այլ պարզապէս
նկատողութիւն մ'է , նկատողութիւն մը
միանգամայն որոշում չի կրնար ըլլալ , այլ
է որոշում և այլ է նկատողութիւն : Ներկ-
ւորդ թէ՛ քննութիւնն ըստ օրինի կատա-
րած եւ արդար որոշում մը տուած չըլլար
յանձնաժողովն , քանի որ կը խոստովանի
թէ Թաղ . Խորհրդոյը յատենի քննութեան
դեռ ըսելիքներ ունենալն յայտնելէ ետեւ

(*) Այս խնդիրը բնաւ վերաբերութիւն
չունի յանձնաժողովոյ քննութեան ենթա-
րած խնդրոյն հետ . Հետեւապէս օրինաւոր
չկրնար համարուիլ անցեալ խնդրոյ մի ըս-
տուգութեան իւր ապացոյց՝ վերջերս տե-
ղի ունեցած իրողութեան մի յիշատակու-
թիւնը : Կերեւի թէ մեր Սամաթիայի բա-
րեկամը մասնաւոր հակակրօնութիւն մ'ունի
Ազգայեան վարժարանի դէմ : Ծ. Խ.

անլսելի մնացեր է . յանձնաժողովոյն այս
դիրքը՝ ինչ նպատակաւ ալ ըլլայ , անկողմ-
նակալ ատենին մը համար ներքի չէ . ա-
սով մէկ կողմին՝ ի նպատակ հաղթելով Գ-
հաճելի որոշում մը տուած կը լլայ , միւս կող-
մին խօսելու իրաւունք չունարելով :

Ի վերջոյ կը հարցնեմք Յանձնաժողովոյ
պատկառելի անդամոց , որ եթէ իրենք
անձնական դատի պատճառաւ փոխանորդ-
մը կարգեն , փոխանորդին առանց իրենց
կամքն ու հաճութիւնն կանխաւ ստանա-
լու , դեռ դատի չսկսած , ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՍՏԱՆԻ
ՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ ել թայ հաշտութիւն և իրենց ի-
րաւունքը անոնց զօշելով , (փոխանակ մաս-
նաժողովոյ՝ յանձնաժողով պէտք է ըլլայ
այս բառը , քանզի ԱՆՈՒՇԱԳՐՈՒԹԵԱՄ
գործածուած է) դատը իւր ԳԵՅՔՎԷ վերջա-
ցնէ , հոն ուր իրենց իրաւունքները միայն
պաշտպանելու պարտաւորեալ էր , կ'ըն-
դունին արդեօք իրենց փոխանորդին այս
ըրած հաշտութիւնը , և ինչ անուն կուտան
այդպիսի փոխանորդի մը , հաւատարիմ
թէ անհաւատարիմ , ահա՛ այս կերպ վեր-
ցած է Օգոստէնէ Գ. ի յանձն տուած փոխա-
նորդութեան պաշտօնը :

Արդէն հասարակաց դատաստանին առ-
ջեւ այս խնդիրն իր վերջնական որոշումը
ստացած , և ենթակոյն իր անհաւատար-
մութեան դատակնիքն ընդունած է , յանձ-
նաժողովն ինչ կուզէ թո՛ղ լսէ :

Հաճեցէք , ազնիւ Խմբագիր , ներկայս
ձեր մօտաւոր թուով ի լոյս ընծայել ամե-
նայն անկողմնակալութեամբ :

19 ապրիլ 1875

Սամաթիա

Սամաթիայի Գ

ՍԷՏԱ

Սէտայի 367 թուոյն մէջ Ահարօն վար-
դապետի նկատմամբ յօդուած մի կար-
դայինք , յորում Սէտայի լսուած խմբ-
ագիրն հաստատուել կը ձեւանարկէր թէ՛
նորին արժանապատուութիւնը անցեալ
տարի մեր Ամեն . Սրբազան Պատրի-
արք Հօր ներկայանալով թէպէտ Հա-
յաստանեայց եկեղեցին բնութենելու
խնդիր մ'ըրեր է , սակայն Նորին Սրբ-
ազնութիւնը չէ ընդունելու եւայլն :

Մենք այս լուրը առնելով Սէտա-
յէն և իրաց վիճակին վերայ որոշ տե-
ղեկութիւն մի առնելու համար ան-
ձամբ Ս . Պատրիարք Հօր ներկայանա-
լով հարցուցինք իրեն թէ արդեօք
Ահարօն վարդապետ այդպիսի խնդիր
մի ըրած է թէ ոչ , և պատասխանեց
Նորին Սրբազնութիւնը թէ՛ « թէպէտ
Ահարօն վարդապետ Խարբեղի Պատ-
րիարքական փոխանորդէն և Ճաֆար-
եանէն ունեցած առնելիքը Պատրիար-
քարանի միջոցաւ ձեռք բերելու հա-
մար քանիցս ինձ գիտած է , բայց եր-
բէք Հայաստանեայց եկեղեցին դառ-
նալու կամ չդառնալու խնդիր մ'ըրած
չէ » :

Ամեն . Սրբազան Պատրիարքէն ըն-
դունած այն պատասխանին հրատա-
րակելով , կը յուսամք բաւական ատա-

յոյց մի տուած լինիլ Սէտայի անպատ-
կառ ստախօսութեան :

Կը հաւատեն թէ Ազգ . վար-
չութեան Գաղ . Ժողովոյ անդամներէն
ոմանք Պատրիարքի երեւակայեալ ան-
կումէն անմիջապէս ետեւ իզմիրեան
Մատթէոս վարդապետը տեղապահ
կարգելով , և մէկ քանի տարիէն վեր-
ջին ալ եպիսկոպոսացնելով պատրիարք
ընտրելու մտադիր են եղեր :

Ինչ տարիներու հասանք , Աստ-
ուած իմ :

. . . Խմբագիր տէր .

Ասկէ երեք ամիս առաջ Գումրու-
փու Մայր եկեղեցւոյ վարժարանի ձայ-
նաւոր դասատու տիրացու Արիսի նը-
կատմամբ 127 ստորագրութեամբ բո-
ղոքագիր մը Պ . Մարգար Լեւոնեան
եռանդուն և Ազգասէր երիտասարդին
յանձնած էինք , զոր մինչեւ ցարդ հը-
րապարակ չ'հանեց և չեմք գիտեր թէ
պատճառն ինչ է արդեօք և կամ ո՞-
րուն դրդմամբ . ուստի կաղդարարեմք
յիշեալ ազգասէր երիտասարդին թէ
կամ մեր ստորագրութիւնը հրապա-
րակ հանէ՝ և կամ պահելու պատճա-
ռն մեզ իմացնէ :

Դալով պատուարժան Թաղ . խոր-
հրդին , կրկին կը բողբեմք որ յիշ-
եալ դասատուն ուղղութեան հրաւի-
րեն ըստ տրամադրութեան Մայր
վարժարանի 33րդ յօդուածոյն որ կը
տրամադրէ թէ « ձայնաւոր դասատուն ,
կառավարիչը և երկու համարակալնե-
րը ամէն առաւօտ եկեղեցի պիտի դըտ-
նուին և գտնուող տղայոց վրայ պիտի
հսկեն » եւ ոչ թէ ուսումնարանը և
կամ Թաղ . խորհրդարանը պիտի եր-
թան զրօնուն , հետեւապէս ձայնա-
ւոր դասատուն պարաքն է ամեն ա-
ռաւօտ դատը կայնիլ , և շապիկ հագ-
նիլ և մնալ հոն մինչեւ ցաւարտ Ս . պա-
տարագի :

. . . Տէր , կը խնդրեմք սոյն երկ-
սող դրութիւնն ջեր պատուական լը-
րագրոյ յառաջիկայ թուոյն մէջ հիւ-
րենկալել բարեհաճել :

Որով մնամք երախտապարտ սրտիւ
1873 Ապրիլ 21 (12 Պոպուլարնիստ)

— Կը լսեմք նաեւ թէ՛ Մայր եկեղեց-
ւոյ դպիւններէն ոմանք՝ ընդ որս և Ա-
րիս աղայն , իւր պաշտօնը անթերի կա-
տարող շարականի դասատու Մկրտիչ
անուն անձի մը դէմ մասնաւոր տուե-
լութիւն սնուցանելով , զայն պաշտօնէ
ձգելու ձեռնարկին դիւրաւ ՚ի դուրս
տանելու համար , դպրտալետ Յովսէփ
աղայէն հաշիւ կը պահանջեն ի եղեր ,
որպէս զի և սա վշտանալով իրաց այս
վիճակին վրայ հրաժարի կամովին և
այլն :

Յիշեալ Յովսէփ աղային ունեցած

անձնական արժանեաց վերայ վստահ, պարտք կը համարվի՞ր յորդոր կարգալ իրեն որ բնաւ հաշիւ չտայ դըպրաց, վասն զի իրմէ հաշիւ պահանջելու իրաւունքը մի միայն թաղ խորհրդայնն է և չէ թէ այդ մէկ քանի դըպրաց թափթիւփուքներուն։ Այս առթիւ աւելորդ չլինիր կարծեմք թաղ խորհրդայն ուշագրութիւնն հրաւիրել այն պիտի իրողութեան մի վերայ, որ բռնաւ պատիւ չբերեր դըպրաց դասուն։

Գալրապետի հաճութեամբ նոր շապիկներու տեսուչ կարգուած Վ. տաբեկան դաւառացի տղայ մի, անցեալ օր աւետարան կարդացուած ատեն ոտքի վրայ կանգնած չլինելուն համար Յովհաննէս անուն դպիր մի զայն կըշտամբեր է. և տղայն ալ իրեն եղած այս կշտամբանաց չկրնալով տանիլ Յովհաննէսի հայհոյութեանց պատասխանած լինելուն համար անմիջապէս եկեղեցիէն դուրս ելեր և տղայն ոտիկանութեան յանձներ է, թէպէտ բարեբաղդաբար դաւառացիք ոմանք վրայ հասեր և տղայն աղատեր են։

Իւրաքանչիւր ոք գիտէ թէ մենք եթէ ըստ ամենայնի կարգաւորեալ եկեղեցի մի ունիմք Պօլոյ մէջ, այն ալ Մայր եկեղեցին է, և ներելի չէ ամենեւին որ այդ կարգաւորութիւնն այսպիտի դըպրաց թափթիւփուքներուն ձեռք սղաւաղուի և թաղ խորհուրդը անտարբեր մնայ։

Հետեւեալ նամակը՝ Լա թիւրքիէն առնելով կը փութամք հրատարակել։

Խմբագիր.

Թող ներուի մեզ այս անգամ ևս ձայներնիս բարձրացնելու մարդկութեան առջեւ այն բարբարոսական գործող դէմ բողոքելու համար, որոնց զոհ կերթան տասնեւ իններորդ դարու մէջ Պիթիլի Քաղաքին շրջակայքը բռնակող հայերը։

Երկար ժամանակէ ի վեր նայիլի քիւրդերը Կուլթիքի հայոց ամէն տեսակ նախատինք և միտք կրնէին։ Հայերն ալ տոնց համար շատ աղերսագիրներ տալով Բ. Դրան առ վայր մի կարծեցին թէ հալածանքը դադարած էին։ Այլ աւաղ, անոնց կարծածին պէս չէր. բարբարոս քիւրդերը կառավարութեան իրենց բրած միտքներն արգիւելու համար բռնած միջոցներէն վախճալով իրենց սոսկալի խորհուրդները և իրենց խորհրդութեան փափաքնին կը թաքուցանէին և հայոց կը հաւատցնէին թէ իրենց հաւատարիմ բարեկամներն են։

Սակայն ճէրիան անունով աւաղակ մը տասը տարիէ աւելի է որ Մուշի քաղաքացի և գիւղերուն մէջ աւեր կը սփռէր։ Օր մը այս չարագործը մեր կողմերը գտնուելով Կուլթիք եկաւ և

փողոցին մէջ կենալով իւր կողիները նորոգել տուաւ։ Տուրքերը ժողովող զինուոր մը զայն տեսնելով բռնեց և քաղաք տանելով տեղական կառավարութեան յանձնեց զայն։ Իւր բռնութենէն ժամանակ մը վերջը տաճիկ կին մը բռնաբարելով անոր չորս հազար դահեկանի արժէք ունեցող գոյքը գողցած էր։ Կառավարութիւնը հարցափորձ ընելով յանցանքը երեւան ելաւ. ուստի Գարեազուր օղլու Խամայիլ աղային և տասը զինուորացի յանձնեցաւ և Ալշուտ գիւղը տարուեցաւ։ Հոն այս աւաղակը իւր գողցածները պահած տեղը յուցուց, որոնք այս խեղճ տաճիկ կնոջ տրուեցան նորէն։ Ի դարձին թէպէտ չլիցաւորուած էր, տասը զինուորացի ձեռքէն փախչելով անտառին մէջ աներեւոյթ եղաւ, մինչդեռ առաջ մէկ զինուոր մը կըրցած էր զինքը բռնել։ Տասը զինուորք չէին կըրցած անոր փախուստը արգիլել, թէպէտ և վեց եօթը լիտրոնց շղթայ մը կը կրէր. զարմանալի բան։ Քանի մը օրէն վերջը անոր Կուլթիքի շրջակայքին ըլլալը իմացուեցաւ. և Կօրճանի և Կէվրէզի քիւրդերը զինքը պաշտպանեցին և ամեն տեսակ չարիք գործելու օգնեցին իրեն։

Մեր ցորենները կայրէին դաշտերնու մէջ, և պոգալի եղանակաւ զմեզ կը կեղեքէին։

Կուլթիքի բնակչաց շատերը անանկ սաստիկ ձեռնուեցան որ մեռան։ Անկեց վերջը մեք չորս տալիս չափ սոյն աւաղակին վրայք բան մը չի բեցինք։

Չորս ամսէն վերջը Կեվրէզի քիւրդերը չորս ոսկորներ առնելով կառավարութեան ըսին թէ ասոնք ճէրեանի ոսկորներն էին որ հայոց անտառին մէջէն գտնուեցան։ Այս անտառը Կուլթիքի վեց ժամու չափ հեռի է։ Քիւրդերը աւաղակին բարեկամաց նաև ըսին թէ Կուլթիքի բնակիչները սպաննած էին զինքը, ուստի հետեւեալ գիշերը սոսկալի բաներ եղան։ Հըրացանի հարուածները երեքէն մինչեւ ժամ ինը շարունակեցին, և քիւրդերը Կուլթիք գիւղին վրայ հրադէն պարպեցին։ Հետեւեալ օրը բնակիչք կառավարութեան օգնութիւն խնդրելով երկու զինուորացի յանձնուեցաւ գիւղին պահպանութիւնը, որք երկու օրէն վերջը ետ կանչուեցան։

Ահաւասիկ խմբագիր։ Պիթիլի շրջակայքը գտնուող հայոց վիճակը։

(Ստորագրութիւն)

ՆԵՐՔԻՆ

Կայսերական հրամանաւ
Վիեննայի դեսպան Արիֆի պէյ
կայսերական ատենին թարգման,
Սատտուլահ պէյ հասարակաց կըր-

թութեան պաշտօնէին խորհրդական անուանեցաւ։

—Ս. Բեթերսպուրկի օսմանեան դեսպան Գեաւիլ փաշա երէկ Վեհ. Սուլթանին ներկայացաւ Տօմա-պահէի պալատը։ Նորին վսեմութիւնը մօտ օրէն քաղաքէս պիտի մեկնի Օտեսայի ճամբով իւր պաշտօնատեղին երթալու համար։

—Օտար թղթատարութեանց տեսչութեան անգամ Ֆէհիմ պէյ Վիեննայի օսմանեան դեսպանատան երկրորդ քարտուղար անուանեցաւ և այս առթիւ երկրորդ աստիճանի և երկրորդ կարգի պաշտօնակալի աստիճան բարձրացաւ։

—Վիեննայի օսմանեան դեսպանատան նախկին երկրորդ քարտուղար Թէվֆիք պէյ ալ միւսոյն աստիճանն ընդունեց Պէրլինի օսմանեան դեսպանատան մէջ։

—Անցեալ հինգշաբթի օրուրէն ի վեր երկաթուղոյ կառավարման Գումա գափու նաև իւր կայարանը ունեցած և երթեկութեան միջոցին հոն կանգնիլ և ճանապարհորդ առնել սկսած է։

—Գաղղիոյ հանրապետութեան դեսպան Պ. Վօկէ շաբաթ օր հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ Մեծեպարքոսին, ուր ներկայ էին բարձրապատիւ Մէհմետ Բիւշաի փաշայ, Սալիֆէ փաշայ, Գեաւիլ փաշայ և Միայեալ-նահանգաց դեսպան Պ. Պօքէր և Պելճիդայի դեսպան Պ. Կրիմպէրի։

—Կըսուի թէ երրորդ ծովագետ Ահմէտ փաշայ, որ Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ Լոնտրա դացած է, կայսերական նաւադանին մէջ նաւային շինութեանց խորհրդոյ նախագահ անուանեցաւ։

—Պիզանի լրագրոյն տուած տեղեկութեանց նայելով, ոստիկանութեան պաշտօնեայ իզդէթ բաշայ պաշտօնէից խորհրդոյն տեղեկագիր մը ներկայացուցեր է որուն մէջ տարիէ մը հետէ Կոստանդնուպօլիս հաստատուած մեծ դատեր տեսնող ատեններուն համար ընդունուած դրութիւնը սաստիկ կը պարտաւէ։ Տեղեկացիք կըսէ թէ այս դրութիւնը ոչ միայն թերութիւններ ունի, այլ հասարակաց շահուն ալ վրէնստակար է, և կը յայտնէ թէ պէտք է նոր կարգադրութիւններ ընել այս ատեններուն համար որպէս զի քաղաքական և դատաստանական գործոց դատման մասին եղած ապօրինութիւնք վերցուն։

—Հեռագրաւոր մը Կոստանդնուպօլոյ Պարսկական դեսպան Մուհսին խանին Վիեննա հասնիլը կը ծանուցանէ։ Գեսպանատան անձինք և Կոստանդնուպօլոյ պարսիկ գաղթականութեան երեւելիներէն մէկ քանին յատուկ շոգեհաւով մը ընդ առաջ պիտի երթան դեսպանին, որուն դաշտեան

անդադար կսպասուի հոս :

Ճեբէթէ հաշարի

— Իզմիտի նաւարաններուն մէջ շինուած նոր շոգենաւ մը այս չորեքշաբթի ծովը իջեր է : Այս գործողութիւնը 'ի սկզբան դժուարութեանց հանդիպեր բայց վերջէն յաջողեր է և ուրիշ նոր շոգենաւ մը շինութեան ձեռնարկուեր է : Այս շոգենաւուց մեքենաները Կ. Պօլսոյ նաւարանին մէջ պիտի դրուին :

— Դանուրի դաւառին օրագիրը կը ծանուցանէ թէ Միւրի լիվա Հաֆիզ Ահմետ բաշայ և իրեն ընկերակցող հետեւակ զօրաց դնդապետ Հադգը պէյ Ռուսնուդէն անցեր են Սօփիա երթալու համար : Ասոնց պաշտօնն է Սէրհան պէյի և Սօփիայի մէջ տեղ շինուելիք երկաթուղոյ հատուածագծին շինութեանցը վերատեսչութիւն ընել :

— Բերայի և Ղալաթիոյ նուազաւոր սրճանոցներուն գոցուելուն համար, ասոնց մէջ բանող հարկերի չափ կանայք անցեալ շաբաթուան կոստանդնուպօլէն ելլող շոգենաւներով մեկնեցան :

— Լա թիւրքի կրտէ թէ ֆուլի մէջ մարախ երեւան ելեր է : Տեղական իշխանութիւնք զանոնք սպաննել ձեռնարկեր են և այս ձեռնարկին գիւղացիք իսկ մասնակցած ըլլալով կը յուսացուի թէ բնաջինջ կըլլան այդ կենդանիք : Վասն զի արդէն օդերն ալ չոր երթալով ասոնք կրնային երկրագործաց արդէն անհաստատ վիճակն աւելի ծանրացնել :

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒԻՐՔ

ԱՒՏՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Վէբն 2 հայէ

Պօրսայի մէջ թեթեւ անկում մը կը նշմարուի, քանի մը դործեր եղան :

170 հոգւոյ մեծահասակ զոյնք մը արուեստաւոր արքանիքը, որուն մասնակից եղան Վէբ, Կայսեր հիւրերու իշխանադուք, արուեստահանգէսին գործակալք, և տէրութեան քաղաքական և զինուորական պաշտօնատարք : Վաճառականութեան պաշտօնեայն ալ մօտ օրէն մեծ ճաշ մը պիտի տայ :

Լրագիրք, ընդհանրապէս, կը հաստատեն թէ ամէն բան խաղաղութեան կաշկայի, որուն արդիւնքը տէրութեան բարօրութեան պիտի օգնեն :

Նուվէլ Բրէս Լիպր լրագիրը, Պաղտատի մէջ կայսերական բանակին նախկին բժիշկ Տօքթօր Նեօպէրի մէկ նամակը հրատարակած է : Տօքթօր Նեօպէր կը ջանայ իւր պաշտօնակցաց միտքը շրջել որ Տաճկաստանի մէջ ծառայութեան չի մտնեն, վասն զի գէշ

կացութեան մը ենթակայ պիտի ըլլան կրտէ :

Պօրսային վիճակը անհաստատ է եղած գործերուն համար :

Աւստրիական պատգամաւորաց ժողովը Պ. Անտրասիի ներկայացած ելեւմտից հաշուեցուցակը առանց վիճարանութեան ընդունուեցաւ, նոյնպէս և պատերազմինը՝ ընդգէմ գանձուցյան ձեռնարկով առաջարկութեանց, որ 600,000 ֆիօրին զեղչել կը պահանջէր :

Մեր քաղաքին օրագիրք տէրութեան և ազգին պատգամաւորացը մէջ տիրող համաձայնութիւնը մեծաւ գոհունակութեամբ կը յայտնեն :

Վէբն 3 հայէ

Տակլաթին Պ. Րիսթիլի պաշտօնին կատարեալ յաջողութեան մասին ըրած հաստատութիւնը ստոյգ չէ. Պ. Րիսթիլ յանուն Սէրվիական կառավարութեան, Աւստրո-Հունգարիոյ կառավարութեան հետ պատգամաւորութիւններ հաստատեց բայց այս պատգամաւորութիւնները դեռ 'ի գլուխ չեղան և պիտի շարունակուին 'ի ներսերկայութեան Միլան իշխանին, որուն արուեստահանգէսը այցելելու համար դալուն կ'սպասուի :

4 հայէ

Արդէն 100,000 օտարականներ եկած են արուեստահանգէսին համար, անձրեւներուն հակառակ քաղաքիս մէջ արտաքոյ կարգի եռանգ մը կայ :

Գ Ա Ղ Ղ Ի Ա

Բաբէլ 2 հայէ

Պաշտօնէից ժողովոյն գումարման ատեն Պ. Թիէր միտք ունի կառավարութեան ընթացիկ կերպն առաջադրել :

Բաբէլ 4 հայէ

Մնայուն յանձնաժողովը իւր նիստէն վերջը, 17 քուէի առաւելութեամբ վաճառք յայտնեց Պ. Թիէրի թէ կուզէ որ նա խորհրդարանին մէջ փոփոխութիւններ մտցնէ աւելի պահպանողական կերպերով :

Գ Ե Ր Մ Ա Ն Ի Ա

Պեբն 3 հայէ

Պանքան իւր դրամադէղքը բարձրացուց :

Ի Տ Ա Լ Ի Ա

Հաբէ 2 հայէ

Երկիրը դժուարին կացութեան մը մէջ կը գտնուի : Պաշտօնէից փոփոխութեան պատճառը աւելի կրօնական միաբանութեանց վրայ դրուած օրէնքն է քան թէ Թարանթի նաւարանին խնդիրը : Թագաւորը Պ. Բիլլանելլին, Ռիքսսօլին եւ Ռաթայցին կոչեց նոր խորհրդարան մը կազմելու համար : Այս միութեան մէջ Խալիլի քաղաքագիտութիւնը Դաղլիոյ նպաստաւոր պիտի ըլլայ :

3 հայէ

Պաշտօնէական տաղնապը վերջացաւ : Խորհրդարանը իւր պաշտօնին մէջ պիտի մնայ : Թարանթի նաւարանին վերաբերեալ օրինաց ծրագիրը յետո պիտի թողու և ուրիշ առաջարկութիւն մը պիտի ընէ խորհրդարանին :

Յ Ո Ի Ն Ա Ս Տ Ա Ն

Արեւ 3 հայէ

Լորիօմի արժէտոմներուն վրայ տարբեր շարժումներ եղան : Առտուն մինչեւ 54 ֆրանքի գործեր եղան, մինչդեռ իրիկունը 60 ֆրանքի գոցուեցաւ :

ԸՆԹԱՅԻ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմ. ոսկին 100 դր. ի հաշուով

	ՂՐ.	Փրյ.
Անգլ. ոսկի	110	5
Գաղղ.	87	15
Բօլ	89	20
Քրքմից	51	20
Ճերմակ մէճիտ տարբ.	101	27
Հինգնոց	102	55
Մէթալիկ	102	55
Պղինձ	119	50

ԸՆԹԱՅԻ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Ղալաթիւ 25 ապրիլ

Ընդհ. Պարտ. Արժ. բաց	60	28
դոց	60	26
բարձր գին	60	28
ցած	60	25
Սօսիթէ Ժէնէրալ Լ. Ս.	15	7
Գանձատուն 1872 ի	92	20
Սօսիթէ Օթօման	6	28
Պանք տը ֆօնթ	9	17
Քրէտի Օսթրօ Թիւրք	12	50
Քրէտի Ժէնէրալ Լ. Օ	18	35
Պանք վէրիսի	4	55
Թրամվայ	18	90
Բումէլիի Արժ. Զր.	173	
Նոր	83	
Փոխառ. 69 ի (անկտրօն)	521	20
65 ի	580	
65 ի	571	
Բըբօր	8	47
Դրամադէղք	—	—

ԱՇՆԱՆ ՏԵՐԵԻՆԵՐ

ԿԱՄ

ԳԱՂՏՆԻՔ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ

Գ. Պաղտատարեան էֆ. ի աշխատասիրութեամբ 'ի լոյս ընծայուած սոյն տետրը՝ որ Պօլսոյ բոլոր Հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի, արժանի է արդի երիտասարդաց ընթերցանութեանն, որք ագիտաբար կը մաշեն իրենց կեանքն ու առողջութիւնը :

ՏԼՐ

ԽՄԲԱԴԻՐ-ՏՆՕՐԼՆ

Կ. ԷՐԶԻՆԿԵԱՆԼԵԱՆ ԲԱՐԹՈՂ ՍՈՒՐ